

محمدجواد ابروانی در نشست «سیاست‌های مالی و تجاری دوران دفاع مقدس»

تولیدمحوری تسهیلات بانک‌ها از مهمترین کارهای دوران جنگ بود

تاریخ درج خبر ۱۴ مهر ۱۳۹۷

وزیر امور اقتصاد و دارایی دوران دفاع مقدس گفت: علی‌رغم محدودیت‌هایی که وجود داشت یکی از مهم‌ترین کارهای ما در دوران جنگ، تولیدمحوری تسهیلات بانکی بود؛ بانک‌ها در آن دوره در ساخت پروژه‌های کارخانه‌های سیمان و بسیاری از کارهای زیربنایی سهیم می‌شدند و پروژه‌ها را بانک‌ها انجام می‌دادند.

به گزارش [عطنا](#)، نشست «سیاست‌های پولی، مالی و تجاری دوران دفاع مقدس با تأکید بر دوره ۶۴ تا ۶۸»، روز پنجشنبه، ۵ مهرماه با سخنرانی محمدجواد ابروانی، وزیر امور اقتصاد و دارایی دوران دفاع مقدس، فرهاد مؤمنی، عضو هیئت‌علمی دانشگاه علامه طباطبائی در مؤسسه مطالعات دین و اقتصاد برگزار شد.

محمدجواد ابروانی، وزیر امور اقتصاد و دارایی دوران دفاع مقدس، ضمن تشکر از حاضران و همکاران گفت: یادآوری هفته دفاع مقدس از این جهت مهم است که یک واکسیناسیون برای دفاع از کشور و میهن بوده است؛ آن دوران را همه دشمنان ایران به خاطر دارند ولیکن دشمنان دیگر نمی‌توانند به‌سادگی با این پدیده درگیر شوند.

وی ادامه داد: زمانی که در وزارت امور دارایی مشغول به کار شدم یکی از سخت‌ترین دوره‌ها بود؛ کشورهای جهان تمامی ابزارهای نظامی را در اختیار دشمن ما، صدام حسین قرار می‌دادند و ما بودیم و خودمان؛ حتی برای سیم‌خاردار تحریم قائل می‌شدند بنابراین در آن دوران سخت درزمینهٔ درآمدهای ارزی چند پدیده باهم جمع شد؛ مثلاً درباره وجه قیمت نفت، زدن تمام ذخایر نفتی در ایران، زدن خارک، زدن نفت‌کش‌هایی که نفت را منتقل می‌کردند، زدن پالایشگاه‌ها مثلاً پالایشگاه اصفهان و نیروگاه نکا؛ غرب همه امکانات را در اختیار رژیم بعثی قرار داده بود و کمال همکاری را کردند تا زیربناها را از بین ببرند و ضعیف کنند.

ابروانی با اشاره به بمباران کردن کاغذسازی فارس بیان کرد: کاغذسازی فارس را ۳۵ بار بمباران کردند و چقدر در این فاجعه شهید دادیم؛ واقعاً باورکردنی نبود. در این شرایط کسی نمی‌توانست کشاورزی کند؛ در

این فضا هدایت‌های حضرت امام بسیار مهم بود. آن خودباوری که ایشان در ملت ایجاد کرده بود، عزم و اراده‌ای که در مسئولین وجود داشت، رویکرد حاکم حمایت از تولید و اشتغال و باور به انضباط بود.

وزیر امور اقتصاد و دارایی دوران دفاع مقدس درباره حوزه سیاست پولی در دوران جنگ تصریح کرد: در این بخش سیاست‌های اعتباری بانکی انقباضی بود زیرا که سیاست‌های مالی به دلیل شرایط جنگ، انبساطی بود و هزینه‌های اداره کشور در واقع بالا بود بنابراین سیاست پولی ناگزیر انقباضی بود و نکته مهم این است که ساخت این سیاست متحول شد و یک تحول بزرگ در سیستم بانکی ایجاد شد و آن هم این است که هدایت نقدینگی به سمت تولید بود.

وی افزود: متوسط تسهیلات اعطایی به بخش‌های تولیدی ۱۲/۳ درصد در سال ۱۳۶۴ رشد داشته است ولی از سال ۱۳۶۴ تا ۱۳۶۷ دو برابر شده و به حدود ۲۴/۹ درصد رسید؛ رشد این تسهیلات در بخش‌های غیر تولیدی در سال‌های ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۴ حدود ۱۵ درصد بوده و در دوره بعد تا سال ۱۳۶۷ به زیر ۱ درصد رسید.

ایروانی با اشاره به اینکه در دوران دفاع مقدس توجه ویژه‌ای به بخش تعاون داشتیم گفت: در سیستم بانکی ایران، علی‌رغم قانون اساسی ما در بخش تعاونی، اصلاً نظامی که بتواند تعاونی را رصد کند، نبوده و تا این لحظه هم نیست؛ مقداری مشکلات نظری و مقداری هم مشکلات مدیریتی وجود دارد ولی ما یک توجه ویژه در آن دوران به بخش تعاون داشته‌ایم؛ اگر در جایی رشد بخش بازرگانی صفر است و اگر از این کمتر هم شد دو برابر این مقدار به بخش تولید اجازه می‌دهد که وام‌دهی کند. بنابراین هدایت اعتباری امر بسیار مهمی است که در آن دوران به آن توجه شده است و نتیجه عملکرد مدیرانی است که صادقانه کار کردند؛ یکی از بانک‌ها پس از جنگ، نرخ تسهیلات رشد بازرگانی را از صفر به ۱۵ درصد رساند. این بانک ۹۹ درصد نرخ رشد بازرگانی‌اش بود و سیستم رها شد.

وی افزود: طرح جامع قانون بانکداری در مجلس به‌اضافه لایحه بانک مرکزی ظاهراً تلفیق شده و چیزی که الان مهم هست همان حرکت اعتباری است که در اینجا حذف شده و به نظرم این کار حساب شده است چراکه حساس‌ترین موضوع حذف شده است. در همین قانون عملیات بانکی بدون ربا، قانون اجازه نمی‌دهد که کار ربوی انجام شود؛ این قانون سه صفحه و نیم بیشتر نیست و قانون بسیار پیشرفته‌ای است که

ن‌ها، این دیگر

وی ادامه داد: طرح اولیه بانکداری خیلی مشکل داشت. در آن طرح اولیه بانکداری آمده بود که اعطای تسهیلات را به یک سری از شرکت‌هایی دهید که شرکای آن شرکت، گیرندگان تسهیلات باشند و این موضوع اساساً مفهوم بانک ربوی سنتی را هم از بین می‌برد. به نظرم خیلی از مسائل ما مدیریتی است و ربطی به قوانین و ناکارآمدی قوانین ندارد.

ایروانی با تأکید بر اینکه یکی از مهم‌ترین کارهای ما در آن دوران، تولیدمحوری تسهیلات بانکی بود گفت: بانک‌ها در آن دوره در ساخت پروژه‌های کارخانه‌های سیمان و بسیاری از کارهای زیربنایی سهام می‌شدند؛ آن موقع پروژه‌ها را بانک‌ها انجام می‌دادند و این یکی از کارهای بانک بود.

وی ادامه داد: علی‌رغم محدودیت‌های آن دوران، بالاترین نرخ تورم در سال ۱۳۶۸، ۲۸/۶ درصد بود؛ یک خطای رایجی که همواره در بعضی از دانشگاه‌ها هم انجام می‌شود این است که وقتی بحث تورم را مقایسه می‌کنند دیگر کاری به درآمدهای ارزی ندارند در صورتی که این دو را باید با هم دید؛ آیا افزایش نرخ تورم در دوران معاصر ناشی از درآمدهای ارزی نیست؟ آیا در تاریخ اقتصاد ایران این‌طور نیست که هرزمان درآمدهای ارزی بالا رفته، هرگونه انضباط و برنامه‌ریزی به فروپاشی منجر شده و مسائل نیز رها شدند.

وزیر امور اقتصاد و دارایی دوران دفاع مقدس در خصوص میزان کسری بودجه بیان کرد: بزرگ‌ترین میزان کسری بودجه در سال ۱۳۶۷ نصف بودجه دولت بوده است؛ آیا به خاطر افزایش هزینه‌ها، کسری بودجه بالا رفته یا نه درآمد نفتی کم شده است؟ اگر درآمدهای نفتی کم شود و نتوان آن را جبران کرد و وام خارجی انجام نشود، کسری بودجه به وجود می‌آید و ناشی از افزایش هزینه نبوده است.

ایروانی بابیان اینکه تمام بدهی‌های رژیم گذشته را ما پرداخت کردیم تصریح کرد: یک سنت هم وام نگرفتیم؛ من در جلسه استقراضی که برگزار شده بود با گرفتن وام مخالفت کردم چون در ابتدا درست است و فور ارزی بسیار می‌شود اما در زمان اقساط با مشکلات بیشتری روبه‌رو می‌شدیم. وقتی ما دچار محدودیت ارزی می‌شویم کشور باید نظام مدیریت بهینه تخصیص منابع ارزی داشته باشد و آن را به سامانه‌ای که تحولاتش باعث ایجاد نابسامانی و بی‌نظمی می‌شود، واگذار نکند.

وزیر امور اقتصاد و دارایی دوران دفاع مقدس با تأکید بر اینکه اولویت اول ما در سیستم مدیریت بهینه تخصیص منابع ارزی، کالای اساسی بود گفت: در آن دوره کالای اساسی بدون چانه‌زنی، تخصیص منابع ارزی پیدا می‌کرد. در آن سال‌ها کسی نگران نیازهای اساسی و معیشتی نبود و در این زمینه هیچ‌گاه مشکل نداشتیم؛ همچنین دارو نیز جزء اولویت‌ها بود.

وی افزود: کالاهای حساس مثل شوینده‌ها و آنچه به بهداشت مربوط می‌شد به وفور بود؛ اصلاً اینکه کالایی کمیاب شود وجود نداشت.

ایروانی در خصوص تخصیص منابع ارزی به بخش دفاع بیان کرد: به‌گونه‌ای نبود که بودجه را به خود بخش دفاع بدهیم؛ برای تهیه لوازم به خود صنایع بودجه می‌دادیم مثلاً برای پوتین سربازان، بودجه به تولیدی کفش ملی تعلق می‌گرفت.

وی ادامه داد: یک سری طرح‌ها به نام طرح‌های دهه اول انقلاب وجود داشت که بسیار مهم بودند و خود رئیس دولت این موضوع را دنبال می‌کرد و به دلیل اهمیتشان باید جداگانه کار می‌شدند. موضوع دیگر صنوف تولیدی بودند که هم کالاهای اساسی را تولید می‌کردند و هم اشتغال خیلی خوبی داشتند؛ بودجه به آن‌ها جداگانه تخصیص پیدا می‌کرد.

وی افزود: در بخش پزشکی که به صورت هیئت‌امنایی بود افرادی که می‌توانستند در ایران درمان شوند به‌جای اینکه ارز به خارج داده شود به این هیئت‌امنا داده می‌شد و وسایل و تجهیزات به کشور وارد می‌شد؛ با همین سازوکارها بود که نظام پزشکی ایران رشد کرد بنابراین نگاه به درون یک رویکرد قطعی بود و با همین درآمدهای کم ارزی نیازها معمولاً رفع می‌شد و این به خاطر مدیریت بهینه‌ای بود که انجام می‌گرفت.

وی بابیان اینکه آن زمان سیستم بینا بود ولی الآن سیستم بینا نیست بلکه خنثی و رها است گفت: سیاست مالیاتی خیلی مهم بود؛ نهادی کردن مالیات یکی از وظایف اساسی ما بود چون مردم نسبت به مالیات حساسیت داشتند. ما در این حوزه نهادهای صنفی را به کار گرفتیم؛ کمیسیون‌های مالیاتی در نهادهای صنفی بررسی می‌کردند و اجازه داده می‌شد که اسناد خودشان را قطعی کنند؛ هرچند بعضی‌ها مخالف بودند ولی در نهایت منجر به این شد که سیاست مالیاتی نهادی شود و وقتی که این فرهنگ نهادی شد، بحث عادلانه است یا نیست مطرح شد و این باعث شد که مسئله مالیات یک مسئله عمومی شود.

وی افزود: در ابتدای انقلاب ۱۹ درصد از بودجه دولت را مالیات‌ها تشکیل می‌داد ولی در دوره‌های بعد آن را به ۴۷ درصد رساندند. نکته دیگر اینکه قانون مالیات مستقیم را از مجلس گرفتیم و از همه مهم‌تر تأسیس یک دفتر مطالعات مالیاتی بود. این دفتر مطالعات مالیات بر ارزش افزوده را بررسی می‌کرد. سپس این لایحه به مجلس ارائه و تصویب شد. لوایح بسیاری در این خصوص وجود داشت ولی متأسفانه بعد از جنگ حذف شدند.

ایروانی در خصوص مالیات‌های غیرمستقیم گفت: در این باره کار بزرگی انجام شد. در کمیسیون اقتصاد، ۳۵ ساعت مفید برای چگونگی تغییرات در کالاهای ورودی انجام شد. بسیاری از تولیدات کشور باید در زمان آغاز حمایت می‌شدند؛ ما همه این فهرست را می‌خواستیم و متناسباً تعرفه تعیین می‌کردیم بعد تولیدکننده می‌فهمید که رها و بی‌پناه نیست. در زمان جنگ این کارها بدون چانه‌زنی از سوی تولیدکنندگان انجام شده و وظیفه دولت است که این کارها را انجام دهد چون پایداری را به همراه دارد.

وی درباره بخش تجاری بیان کرد: ما در سیاست‌های کلی حمایت از تولید، کار و سرمایه ایرانی، بسیار تلاش کردیم. همه اقتصاد مقاومتی در یک کلمه تولید است و خلاف آن عمل کردن، غیرقانونی است. این بخش تجاری در حوزه تولید و صادرات قاعده‌گذاری شد، اقلام، کنترل و برای کالاهای ضروری مصوباتی در نظر گرفته می‌شد.

وزیر امور اقتصاد و دارایی دوران دفاع مقدس درباره بازسازی تصریح کرد: بازسازی‌ها هم‌زمان با دوران جنگ انجام می‌شد؛ همچنین حجم دولت در نظام اداری در زمان جنگ ۴۸ درصد بود ولی بعد از جنگ حدود ۶۰ درصد شد؛ در آن زمان کاملاً کنترل می‌شد که دولت بیهوده بزرگ نشود ولی بعداً شاهد استخدام‌های ۴۵۰۰ نفر بودیم که حجم دولت را متورم کرد و در پی آن اتفاقاتی رخ داد.

وی در پایان گفت: آدام اسمیت می‌گوید کامیون‌هایی که کالاهای لوکس حمل می‌کنند باید مالیات بیشتری نسبت به کسانی که کالاهای معمولی حمل می‌کنند بدهند و نرخ بهره برای تولیدکنندگان باید ۳ درصد باشد و برای سایرین ۵ درصد؛ متأسفانه من فکر می‌کنم که نمی‌خواهند درباره این موضوعات بحث کنند و یا آن‌ها را انجام دهند؛ امیدوارم از این پندآموزی‌ها بهره بگیریم؛ فکرها باید متحول شود که ما از لغت اولویت، ترجیح و ایجاد مزیت استفاده کنیم و با نهادسازی‌های مختلف مشکلات را با تدابیر ویژه حل کنیم.

